

**«Η ποινική προστασία του περιβάλλοντος στην εθνική έννομη τάξη
υπό το πρίσμα της Πρότασης Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής»**

Αθανασία Διονυσοπούλου

Επ. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Διάγραμμα εισήγησης

I. Εισαγωγή

Η διαδρομή από την Οδηγία 2008/99 στην πρόταση για νέα Οδηγία

II. Επιλεγμένα βασικά σημεία της Πρότασης Οδηγίας

1. Κατηγορίες εγκλημάτων εκτός της Οδηγίας 2008/99
2. Κριτήρια διαπίστωσης της «ουσιαστικής βλάβης»
3. Κριτήρια διαπίστωσης πότε η συμπεριφορά ενδέχεται να προκαλέσει βλάβη στην ποιότητα του αέρα, του νερού κλπ.
4. Κριτήρια διαπίστωσης της «αμελητέας ή μη αμελητέας» ποσότητας των αποβλήτων ή των προστατευόμενων ειδών
5. Προστασία προσώπων που αναφέρουν περιβαλλοντικά εγκλήματα

III. Συνέπειες για την εθνική έννομη τάξη

1. Έκταση ποινικοποίησης συμπεριφορών
2. Σημασία των κριτηρίων για τη διαμόρφωση και την αιτιολογία της σχετικής δικανικής κρίσης
3. Η εφαρμογή του ν. 4990/2022 που ενσωμάτωσε την Οδηγία 2019/1937 για την προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις ενωσιακού δικαίου

IV. Συμπεράσματα

"Η ποινική προστασία του περιβάλλοντος στην εθνική
έννομη τάξη υπό το
πρίσμα της Πρότασης Οδηγίας της Ευρωπαϊκής
Επιτροπής"

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΚΠΑ

Εισαγωγή

Η διαδρομή από την Οδηγία 2008/99 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου στην Πρόταση για νέα Οδηγία

Η εκτίμηση επιπτώσεων της εφαρμογής της Οδηγίας 2008/99 αξιολόγησε:

Νομική ενσωμάτωση

Πρακτική εφαρμογή

Βασικά σημεία της Πρότασης Οδηγίας

Κατηγορίες εγκλημάτων εκτός της Οδηγίας 2008/99

- διάθεση στην αγορά προϊόντων τα οποία, κατά παράβαση των υποχρεωτικών απαιτήσεων, προκαλούν ουσιαστική βλάβη στο περιβάλλον λόγω της χρήσης του προϊόντος σε μεγαλύτερη κλίμακα·
- σοβαρές παραβιάσεις της νομοθεσίας της ΕΕ (π.χ. κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006)για τα χημικά, οι οποίες προκαλούν ουσιαστική βλάβη στο περιβάλλον ή στην ανθρώπινη υγεία·
- παράνομη ανακύκλωση πλοίων·
- παράνομο εμπόριο ξυλείας·
- σοβαρές παραβιάσεις των κανόνων για την εισαγωγή και εξάπλωση χωροκατακτητικών ξένων ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος·
- παράνομη παραγωγή, διάθεση στην αγορά, εισαγωγή, εξαγωγή, χρήση, εκπομπή ή έκλυση φθορισμένων αερίων του θερμοκηπίου.

Βασικά σημεία της Πρότασης Οδηγίας

Κριτήρια διαπίστωσης της «ουσιαστικής βλάβης»

- η αρχική κατάσταση του περιβάλλοντος που επηρεάζεται·
- το κατά πόσον η βλάβη είναι μακροχρόνια, μεσοπρόθεσμη ή βραχυπρόθεσμη·
- η σοβαρότητα της βλάβης·
- η εξάπλωση της βλάβης·
- η αναστρεψιμότητα της βλάβης.

Βασικά σημεία της Πρότασης Οδηγίας

- Κριτήρια διαπίστωσης τότε η συμπεριφορά ενδέχεται να προκαλέσει βλάβη στην ποιότητα του αέρα, του νερού
- η συμπεριφορά σχετίζεται με δραστηριότητα που θεωρείται ριψοκίνδυνη ή επικίνδυνη, απαιτεί έγκριση η οποία δεν ελήφθη ή δεν τηρήθηκε
- ο βαθμός υπέρβασης των τιμών, των παραμέτρων ή των ορίων που ορίζονται σε νομικές πράξεις ή σε έγκριση που χορηγήθηκε για τη δραστηριότητα
- το κατά πόσον το υλικό ή η ουσία έχουν ταξινομηθεί ως επικίνδυνα ή έχουν καταχωρισθεί άλλως ως επιβλαβή για το περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία

Βασικά σημεία της Πρότασης Οδηγίας

- Κριτήρια διαπίστωσης της «αμελητέας ή μη αμελητέας» ποσότητας των αποβλήτων ή των προστατευόμενων ειδών
 - οο αριθμός των αντικειμένων που υπόκεινται στο αδίκημα·
 - οο βαθμός υπέρβασης του ρυθμιστικού ορίου, της τιμής ή άλλης υποχρεωτικής παραμέτρου·
 - ο η κατάσταση διατήρησης των σχετικών ειδών πανίδας ή χλωρίδας·
 - οτο κόστος αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημίας

Βασικά σημεία της Πρότασης Οδηγίας

- Προστασία προσώπων που αναφέρουν περιβαλλοντικά εγκλήματα

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι η προστασία που παρέχεται βάσει της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 εφαρμόζεται στα πρόσωπα που αναφέρουν ποινικά αδικήματα τα οποία αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4 της παρούσας οδηγίας.

Συνέπειες για την εθνική έννομη τάξη

Έκταση ποινικοποίησης συμπεριφορών

- Υφίστανται ήδη ποινικές κυρώσεις για
- παράνομη ανακύκλωση πλοίων
- παράνομο εμπόριο ξυλείας
- σοβαρές παραβιάσεις των κανόνων για την εισαγωγή και εξάπλωση χωροκατακτητικών ξένων ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος
- παράνομη παραγωγή, διάθεση στην αγορά, εισαγωγή, εξαγωγή, χρήση, εκπομπή ή έκλυση φθορισμένων αερίων του θερμοκηπίου

Συνέπειες για την εθνική έννομη τάξη

Αναλυτική παράθεση κριτηρίων για

- εξειδίκευση αόριστων νομικών εννοιών όπως «ουσιαστική βλάβη», «αμελητέα ποσότητα»

τις περιπτώσεις που η συμπεριφορά «ενδέχεται να προκαλέσει βλάβη» στην ποιότητα του αέρα, του νερού, δηλαδή κίνδυνος βλάβης

Συνέπειες : αναφορά στο νόμο, διερεύνηση πρέπει να περιλαμβάνει τα πραγματικά περιστατικά που είναι απαραίτητα για την εξέταση των κριτηρίων, η αιτιολογία της απόφασης πρέπει να τα περιλαμβάνει, το δικαστήριο καλείται να κάνει σταθμίσεις με βάση τα δεδομένα

Συνέπειες για την εθνική έννομη τάξη

Πρέπει να παρέχεται στα πρόσωπα που αναφέρουν περιβαλλοντικά εγκλήματα προστασία με τις διαδικασίες που προβλέπει ο ν.4990/2022 που ενσωμάτωσε την Οδηγία 2019/1937 για προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου, δηλαδή η μη ύπαρξη ποινικής ευθύνης κατά το άρθρο 18 για συκοφαντική δυσφήμιση, προσβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, παραβίαση της υποχρέωσης τήρησης του απορρήτου, παραβίαση των κανόνων για την προστασία δεδομένων.

Συμπεράσματα

Οι περισσότερες συμπεριφορές που αναφέρει η Πρόταση Οδηγίας τιμωρούνται ήδη στην ελληνική έννομη τάξη. Ο κατακερματισμός σε διαφορετικά νομοθετήματα δεν μπορεί να αποφευχθεί, οι γενικές όμως παραπομπές σε ποινές πρέπει να αποφεύγονται καθώς μπορούν να εγείρουν ζητήματα συμφωνίας με την αρχή της νομιμότητας

Η εισαγωγή στο νόμο κριτηρίων ερμηνείας των αόριστων νομικών εννοιών θα επηρεάσει την κατάσταση του νομικού συλλογισμού από την νομολογία και τον τρόπο διαμόρφωσης της δικανικής κρίσης.

Η προστασία των προσώπων που αναφέρουν περιβαλλοντικά εγκλήματα από διώξεις για συκοφαντική δυσφήμιση, παραβίαση της υποχρέωσης τήρησης του απορρήτου, παραβίαση των κανόνων για την προστασία δεδομένων θα είναι πληρέστερη διότι η συμπεριφορά τους θα κρίνεται ως μη άδικη. Η εφαρμογή του νόμου 4990/2022 προϋποθέτει την σύνδεσή του τουλάχιστον με τα βασικά νομοθετήματα για το περιβάλλον όπως ο ν. 1650/1986.